

Asia: VN/34601/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain 43 §:n ja ammattikorkeakoululain 32 §:n muuttamisesta (yhden opiskeluoikeuden säännös)

Lausunnonantajan lausunto

Ovatko esityksen tavoitteet kannatettavia?

Suomen Lukiolaisten Liitto pitää tavoitteita kannatettavina. On oikeudenmukaista, että korkeakoulutuksen hyödyt jakautuvat aiempaa useammalle ihmiselle. Lukiolaisbarometrin mukaan valtaosa tuoreista ylioppilaista haluaisi jatkaa opintojaan heti lukion tai asevelvollisuuden suorittamisen jälkeen.

Onko esitys kannatettava? Perustelkaa myönteinen tai kielteinen kantanne.

Suomen Lukiolaisten Liitto pitää esitystä kannatettavana. Kuten esitysluonnoksesta käy ilmi, vain harva suorittaa tosiasiallisesti kahta tutkintoa samanaikaisesti. Yhteiskunnan varoja menee hukkaan, jos uusi, haettu opinto-oikeus jää vaille aktiivista käyttöä. Samalla moni nuori odottaa mahdollisuutta saada ensimmäinen opinto-oikeus korkeakouluun ja aloittaa opinnot. Vaikka vapautuvien aloituspaikkojen määrä on maltillinen, se on silti askel oikeaan suuntaan.

Ovatko esityksen vaikutusarviot oikeansuuntaiset? Puuttuuko vaikutusarvioista jotakin?

Vaikutusarviot ovat pääasiassa oikeansuuntaiset. Yhden opiskelupaikan säännös vähentää hakupainetta niiden aloituspaikkojen kohdalla, joita eivät ole varattu ensikertalaisille. Vaikutusarviointiin olisi hyvä lisätä, että esitys voi jopa helpottaa alanvaihtajan tilannetta. Kun ne hakijat, jotka eivät tosiasiallisesti aio suorittaa tutkintoa, karsiutuvat pois hakijajoukosta, ei-ensikertalaisten hakijojen joukko pienenee. Silloin alanvaihtoon tähtäävän opiskelijan tilanne helpottuu.

On tärkeää, että opiskelijoilla on jatkossakin mahdollisuus monitieteisiin opintoihin ja niiden suunnitteluun. Vaikutusarviossa esitetään, että opiskelijat voivat kokeilla toisten alojen opintoja esimerkiksi avoimen korkeakouluopetuksen kautta. Avoimen korkeakoulutuksen opetus on kuitenkin suurelle osalle opiskelijoista täysin saavuttamattomissa. Parempi keino monitieteisyyden edistämiseksi on esimerkiksi kehittää ristiinopiskelumahdollisuuksia. Ristiinopiskelusta on vain vähän

julkista tietoa saatavilla, mikä heikentää hakijan mahdollisuuksia suunnitella monitieteisiä opintoja. Tiedot mahdollisista verkosto-oikeuksista on sijoitettu korkeakoulun Sisu- ja Peppi -järjestelmiin hakijalta "piiloon". Joissain korkeakouluissa on rajoitettu tutkintoon sisällytettävien opintojen enimmäismäärää. Myös näitä rajoitusten kokoa on tarpeen tarkastella kriittisesti, jotta opiskelijalla on tosiasiallinen mahdollisuus suunnitella monitieteinen tutkinto.

Muut huomionne esityksestä

Opiskelijavalinnoista liikkuu usein virheellistä tietoa, ja myös tästä esityksestä on väitetty, että alan vaihtaminen olisi jatkossa hankalampaa. On tärkeää, että uudistuksesta tiedotetaan kattavasti toisen asteen opinto-ohjaajia, jotta väärin käsityksiin voidaan puuttua ajoissa. Nuorille tulee tarjota todenmukainen kuva siitä, että vaikka ensikertalaisten asemaa on oikeutetusti vahvistettu, heillä on edelleen mahdollisuus vaihtaa alaa.

Yhteiskunta tarvitsee myös monialaisia osaajia, ja nuorten kiinnostuksen kohteet eivät usein rajoitu yhden opiskelualan tarjoamiin mahdollisuuksiin. Toisen asteen opiskelijoille tulee tarjota laadukasta tietoa siitä, miten monialaisen tutkinnon voi rakentaa yhden opinto-oikeuden varassa.

Toivanen Aliisa
Suomen Lukiolaisten Liitto